

Nederland steunt Oeigoeren onderdrukking!

De genuanceerde versie van het bovenstaande ‘nieuws’

“Ik zie dat je vanaf een Huawei mobiele telefoon mailt. Ik neem aan dat je weet dat je daarmee indirect de Chinese overheid steunt, en dat de privacy van berichten verstuurd via Huawei apparatuur niet gegarandeerd is.” Ik lach bij mezelf en voel me betrappt als ik de mail van CEO Lucas Noldus lees. Hij verkocht zijn software vorig jaar aan China en werd beschuldigd van het steunen van de onderdrukking van Oeigoeren. Een flinke aantijging. En ik, die de situatie onderzoekt, mail vanaf een device van één van de meest discutabele Chinese techbedrijven van het moment. Wat een blunder. “Scherp opgemerkt”, mail ik terug en neem me voor om een andere telefoon aan te schaffen.

Door Cyrine Beune

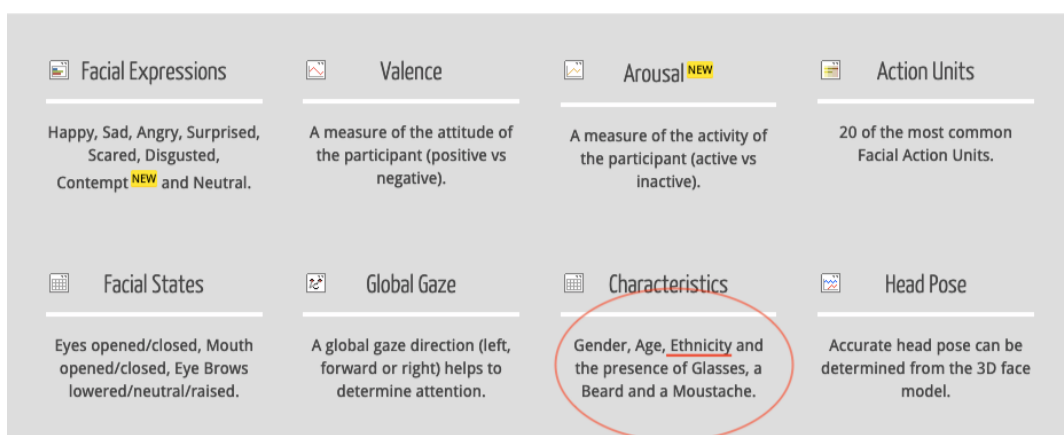
Nederlandse software in China

In het Kamerdebat op 29 januari 2020 bespreekt de kamer de huidige situatie in China rondom de Oeigoeren. Tunahan Kuzu (DENK) begint het debat en stelt voor om China sancties op te leggen, net als Amerika doet. Sadet Karabulut (SP) wil dat het kabinet er alles aan doet om ‘ongewenste inmenging van China’ tegen te gaan. Ook wil ze dat er op geen enkele wijze wordt bijgedragen aan mensenrechtenschending. Maar volgens haar draagt Nederland al bij aan het onderdrukken van de Oeigoeren: we hebben gezichtsherkenningsoftware verkocht aan het land.

Met de software doelt Karabulut op FaceReader: software die onder andere gelaatsexpressies herkent en daaruit kunnen emoties afgeleid worden. Techbedrijf [VicarVision](#) maakte de software en techbedrijf [Noldus Information Technology](#) verkoopt het en maakt er een commercieel product van. De Kamer noemt deze software waarschijnlijk naar aanleiding van [een artikel van De Correspondent](#). Het journalistieke platform koppelde FaceReader aan de onderdrukking van de Oeigoeren. De bedrijven verkochten de software aan het Chinees ministerie van Openbare Veiligheid in 2016. Het onderzoek werd overgenomen door onder andere [De Volkskrant](#) en [NU.nl](#). Maurits Martijn, schrijver van het stuk, zegt dat het niet klopt dat de software alleen maar emoties kan zien: “Het programma is volgens de techbedrijven alleen geschikt om ‘expressies te analyseren’. Maar VicarVision, de bouwer van FaceReader, schrijft op zijn eigen site dat FaceReader ook ‘etniciteit’ kan detecteren.”

Etniciteit

Vooral het woord ‘etniciteit’ liet veel stof opwaaien. De term laat zich lastig definiëren omdat het afhangt van tijd en context. Inmiddels heeft VicarVision het woord ‘etniciteit’ van de pagina gehaald. Met het programma WayBackMachine kun je zien dat het er wel heeft bestaan en dat het later is weggehaald.

Bron: Op de oude site staat het woord etniciteit nog wel.

 Facial Expressions Happy, Sad, Angry, Surprised, Scared, Disgusted, Contempt NEW and Neutral.	 Valence A measure of the attitude of the participant (positive vs negative).	 Arousal NEW A measure of the activity of the participant (active vs inactive).	 Action Units 20 of the most common Facial Action Units.
 Facial States Eyes opened/closed, Mouth opened/closed, Eye Brows lowered/neutral/raised.	 Global Gaze A global gaze direction (left, forward or right) helps to determine attention.	 Characteristics Gender, Age and the presence of Glasses, a Beard and a Moustache.	 Head Pose Accurate head pose can be determined from the 3D face model.

Bron: Maar op de nieuwe site niet meer.

CEO van Noldus Lucas Noldus: “We hebben de functie ontwikkeld om proefpersonen makkelijk te kunnen classificeren. Dat doen we ook met geslachten. Toen de media de functie koppelde aan de onderdrukking van Oeigoeren hebben we het eruit gehaald. Het zorgde voor verwarring en het werd niet eens gebruikt door onze klanten; het leverde niet veel tijdswinst op, je kunt tijdens zo’n onderzoek ook wel zien wie je voor je hebt.” Volgens de CEO zou de software Oeigoeren niet kunnen herkennen mocht de functie er nog wel inzitten. “Oeigoeren zijn geen ras.” FaceReader ‘ziet’ dus nog wel geslachten. Noldus: “Wie weet gaat dat er ook nog wel uit, in het licht van genderneutraliteit.”

Toetsing dual-use

Door alle media-aandacht werd Noldus op het matje geroepen voor een toetsing van FaceReader. Tijdens die toetsing werd gekeken of de software onder *dual-use* goederen moest vallen.

Goederen die zowel voor civiele als militaire doeleinden gebruikt kunnen worden. Het kan helpen ontwikkelen, maar tegelijkertijd ook ingezet worden voor andere doelen, iets waar de maker het niet voor bedoeld heeft. Als een product is aangemerkt als *dual-use* mag de producent het niet zomaar exporteren; daarvoor heeft de producent een vergunning nodig. Er wordt dan gekeken of het product geschikt is om te exporteren naar het desbetreffende land.

Uit de toetsing bleek dat de software niet als *dual-use* goed gebruikt kan worden. Noldus: “Wij waren natuurlijk blij met de uitslag, omdat het tijd en geld kost als je voor elke export een vergunning moet aanvragen. Wel kregen we het advies een ethisch standpunt en beleid te ontwikkelen en er rekening mee te houden dat ons product over een paar jaar alsnog op de lijst gezet kon worden. Technologie verandert en daarmee ook het gebruik ervan.” [Het ethisch standpunt](#) van Noldus is beoordeeld door hoogleraren ethiek, volgens de CEO. “We kregen grote complimenten van de ambassades en van het ministerie van Buitenlandse Zaken.” Daarnaast heeft Noldus een *end-use statement* voor klanten. Daarin moeten zij precies vertellen wat ze van plan zijn met de software, wie de bevoegde functionaris is en wat het registratienummer van het bedrijf is. Zo kunnen ze controleren of de ondertekenaar daadwerkelijk bevoegd is.

Ondanks deze strenge voorzorgsmaatregelen zal het bedrijf nooit honderd procent zeker kunnen weten of zijn software op de manier wordt gebruikt zoals het bedoeld is. “Je moet als bedrijf doen wat redelijkerwijs binnen je macht ligt om deze zekerheid te krijgen. Als laatste redmiddel hebben we nog de mogelijkheid om de softwarelicentie ongeldig te maken.”

Tweede Kamerdebat

GroenLinks Kamerleden Bram van Ojik en Isabelle Diks stelden op 18 juli 2019 naar aanleiding van het artikel van De Correspondent een aantal vragen aan minister Sigrid Kaag (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking). Daarin vragen de Kamerleden onder andere of minister Kaag het wenselijk vindt dat Nederlandse techbedrijven dergelijke technologie verkopen aan het Chinese Ministerie van Openbare

Veiligheid. De leden en minister gaan niet specifiek in op de vraag of de software een gevaar zijn kunnen zijn voor de mensenrechten. Wel geeft de minister aan dat het kabinet risico's ziet in emotieherkenningssoftware, maar dat bedrijven zelf rekening moeten houden met het risico dat China hun product kan gebruiken om mensenrechten mee te schenden.

De minister zegt dat er een kans bestaat dat FaceReader ook gebruikt wordt voor andere doeleinden dan wat klanten hebben gemeld aan Noldus. Lucas Noldus: "China is een grote handelspartner voor Nederland; geen handel bedrijven met het land zou grote gevolgen hebben voor Nederland." Ook vindt de CEO dat Nederland niet genoeg rekening houdt met de normen en waarden van China. "Het Aziatische land is heel anders dan ons kikkerlandje. Surveillance op straat voelt voor hen veilig."

Hoe dan ook heeft de Europese Unie strenge regels rondom de verkoop van goederen die mogelijk mensenrechten schenden. De EU en China liggen niet altijd op één lijn wat betreft prioriteiten. De handelsrelatie staat nog steeds op gespannen voet na de studentenprotesten in 1989.

Ethisch kompas

Het is in Nederland niet verplicht om zo'n beleid als dat van Noldus te hebben. "Waar geen wetten en regels voor zijn, moet je op je eigen ethisch kompas varen", vindt Noldus. Of ze spijt hebben van de verkoop aan China in 2016? "We zouden de verkoop niet meer onvoorwaardelijk doen. Op dat moment voerden we niet het beleid dat we nu voeren. Achteraf bleek de transactie niet strijdig te zijn met ons beleid." Wel baalt de CEO van de negatieve aandacht en de aantijging aan het adres van zijn bedrijf. "Ik vind het stuitend hoe de Nederlandse pers klakkeloos berichtgeving overneemt en zich er makkelijk van afmaakt door te verwijzen naar het onderzoek van De Correspondent."

Conclusie

FaceReader is niet in staat om als surveillancetool gebruikt te worden. Dat de software China zou steunen in het onderdrukken van Oeigoeren is spannend nieuws, maar de waarheid is vaak saai en genuanceerd. Natuurlijk moet er kritisch worden gekeken naar aan software die bedrijven (willen) verkopen aan China. Technologie ontwikkelt razendsnel en men is zich niet altijd bewust van de duale functies ervan. Op dit moment staat FaceReader niet op de lijst van *dual-use* goederen, maar zoals Lucas Noldus zelf al zei is hem geadviseerd om er rekening mee te houden dat dat wel kan gebeuren de komende jaren. Het onderzoek van De Correspondent heeft een zwak punt: het verband tussen de onderdrukking van Oeigoeren en de Nederlandse software wordt nergens bewezen. Het lijkt een aanname van de schrijver. Als emotieherkenningssoftware verkocht is aan China én ook nog etniciteit kan herkennen, zou het wel eens te maken kunnen hebben met de Oeigoeren, lijkt hij gedacht te hebben. Hoewel dat niet aansluit op de journalistieke normen en waarden (en zeker niet op die van De Correspondent), is het niet helemaal onwaar. Technologie verkopen aan China is discutabel. Wie weet wat China ermee van plan is. Het is goed dat een journalistiek platform dat aanklaart, maar niet op deze manier. De commotie leverde in elk geval een strak beleid op. Voor moeilijke problemen als deze zijn geen simpele oplossingen.